

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

Olympiáda v českém jazyce, 39. ročník, 2012/2013 – okresní kolo

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Přečtěte si následující text:

„Taková krevní podlitina nebo obraženina,“ povídá pan Dobeš, „někdy bolí víc než zlomenina; ale to musí být na kosti. Já to znám, já jsem starý fotbalista a měl už jsem zlomené žebro, klíční kost a palec; teď už se nehraje s takovým zápalem jako za mých časů. Tak loni jsem si ještě jednou zahrál; my staří páni jsme chtěli ukázat těm dnešním mládencům, jakou jsme mívali taktiku. Já byl zase bekem, jako před patnácti nebo dvaceti lety; a zrovna když jsem chytil břichem míč, kopl mne můj vlastní brankář do – hm, ono se tomu říká kostrč čili cauda equina. V tom kalupu jsem jenom chvíli nadával a pak jsem na to zapomněl; ale teprve v noci to začalo bolet a ráno jsem se vůbec nemohl hnout. To vám byla taková bolest, že jsem nemohl ani pohnout rukou, ani kejchnout, – to je zvláštní, jak v tomhle lidském těle všechno souvisí. Tak jsem ležel na zádech jako mrtvý brouk, ani na bok jsem se nemohl přeložit, ani palcem u nohy zatřepat, nic; jenom jsem sykal a hekal, jak to děsně bolelo.“

(podle K. Čapka)

1. Vypište z prvního souvětí tři podstatná jména utvořená stejným způsobem a napište, od kterého slovního druhu a od kterého jeho tvaru byla tato jména odvozena.

2. Vypište z textu následující vedlejší věty (každá z nich se v něm vyskytuje právě jednou).

a) věta podmětná:

b) věta předmětná:

c) věta příslovečná příčinná (důvodová):

3. Vypište z textu dvě dvojice sloves (resp. slovesných tvarů) s následujícími vlastnostmi:

a) v první dvojici mají obě slovesa týž kořen a liší se od sebe tím, že jedno sloveso je v textu užito v činném rodě, druhé v rodě trpném:

b) ve druhé dvojici mají obě slovesa týž kořen a liší se od sebe tím, že jedno vyjadřuje stav, druhé změnu stavu:

4. Přídavné jméno starý má v uvedeném textu v každém z následujících spojení jiný význam. Uveďte jej.

a) *já jsem starý fotbalista*

b) *my staří páni*

5. a) Příslovce děsně ztratilo ve větě *jak to děsně bolelo* původní význam a získalo posunutý. Napište oba tyto významy.

b) Uveďte tři další příslovce, u nichž proběhl týž významový posun.

6. Označte správnou odpověď: Slovo brankář se má ke slovu fotbalista jako...

i) ... slovo *podlitina* ke slovu *zlomenina*.

ii) ... slovo *břicho* ke slovu *záda*.

iii) ... slovo *noc* ke slovu *ráno*.

iv) ... slovo *žebro* ke slovu *kost*.

7. a) Užijte následující výrazy ve větách nebo slovních spojeních tak, aby byl patrný významový rozdíl mezi nimi:

halabala

hogo fogo

lary fáry

saky paky

- b) U každého zadaného výrazu vymezte jeho význam:

halabala

hogo fogo

lary fáry

saky paky

8. a) Neobratně formulované souvětí upravte:

Pes zavrčel a ukázal respekt vzbuzující zuby.

- b) Vysvětlíte, v čem neobratnost spočívala.

**Národní institut dětí a mládeže MŠMT, zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání,
Sámova 3, 101 00 Praha 10**

**Olympiáda v českém jazyce, 39. ročník, 2012/2013 – okresní kolo
I. kategorie**

Slohový úkol

V danou chvíli mi to přišlo jako docela dobrý nápad...

Zpracujte zadané téma jako vypravování. Doporučená délka 20–25 řádek.

Okresní kolo OČJ 2012/2013 – 39. ročník – I. kategorie – řešení:

1. *podlitina, obraženina, zlomenina*; byla odvozena od sloves – od přičestí trpného

Bodování: za správnou odpověď – 2 body;

za neúplnou odpověď (např. „od slovesa“) – 1 bod.

2. a) *jak v tomhle lidském těle všechno souvisí*

b) *jakou jsme mívali taktiku*

c) *jak to děsně bolelo*

Bodování: za 3 správně přiřazené věty – 3 body;

za 2 správně přiřazené věty – 2 body;

za 1 správně přiřazenou větu – 1 bod.

Maximálně tedy **3 body**.

3. a) *zahrál jsem si – nehraje se / zahrát si – hrát*

b) *ležel jsem – přeložit se / ležet – přeložit se*

Bodování: a) za správnou odpověď – 1 bod;

b) za správnou odpověď – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

4. Příklady řešení: a) *starý fotbalista* – zkušený / dlouholetý / zběhlý

b) *staří páni* – vyššího věku / vysloužilí / po skončení aktivní kariéry

Bodování: za výstižné vymezení 2 významů – 2 body;

za výstižné vymezení 1 významu – 1 bod.

5. Příklady řešení: a) původní význam: způsobem vzbuzujícím strach / zděšení / hrůzu / děs;

posunutý význam: hodně, velmi, intenzivně;

b) *strašně, příšerně, hrozně, děsivě, strašlivě*

Bodování: a) za výstižné vymezení obou významů – 1 bod;

b) za uvedení 3 vhodných synonym – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

6. iv)

Bodování: za správnou odpověď – 2 body.

7. a) Příklady řešení: *udělat něco jen tak halabala; nosit se hogo fogo / nosit hogo fogo sako;*

aj, to jsou jen řeči, samé láry fáry; sbal si svoje saky paky a zmiz

b) Příklady řešení: *ledabyle; okázale/okázalý; žvásty; věci/majetek*

Bodování: a) za uvedení 4 vhodných vět nebo slovních spojení – 2 body;

za uvedení 3 vhodných vět nebo slovních spojení – 1 bod;

b) za 4 výstižně vymezené významy – 2 body;

za 3 výstižně vymezené významy – 1 body.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

8. Příklady řešení: a) *Pes zavrčel a ukázal zuby, které vzbuzovaly respekt.*

b) V původní formulaci vznikly 2 nepravé skladební dvojice (*ukázal*

respekt, vzbuzující zuby) / podle původní formulace bychom větu mohli

chápat tak, že *pes ukázal respekt a respekt vzbuzoval zuby.*

Bodování: a) za vhodnou úpravu – 1 bod;

b) za výstižné vysvětlení – 2 body; při drobných nedostatcích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

Celkem za jazykovou část 20 bodů.

9. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: **0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.**